

Po visokih Alpah in nizki Lombardiji.

Janko Mlakar.

(Dalje.)

Ker se pa jaz ne počutim dobro v večji družbi, sem pustil samo nahrbtnik in cepin v hotelu, sam sem se pa napotil kar naravnost na ta Walliški Rigi. Ker se nisem držal zložne oslovske poti, sem bil v dobri poldrugi uri na vrhu (2934 *m*). Dasi ni bilo popolnoma jasno, sem vendar imel krasen razgled. Bernske in deloma tudi Zermattske Alpe so stale jasno pred menoj, kakor na dlani. Najbolj sem seveda občudoval velikanski Aletschgletscher.

Ta največji Evropski ledenik se začinja na »Trgu vzajemnosti« (Konkordiaplatz 2780 *m*). Tam se namreč združijo Veliki Aletschfirn, Jungfraufirn, Večno Snežišče (Ewiges Schneefeld) in mal odtok Walliškega Fischerfirna, ki se prerije čez sedlo Grünhornlücke (3305 *m*) na »Trg«. Od tu se podajo pod novim imenom »Veliki Aletschgletscher« zložno na 16¹/₂ *km* dolgo pot proti jugu. Ko prileze ledenik pod Riederhorn (2238 *m*), se vleže k počitku in pomoli vsemu svetu — svoj jezik, ki pa je ljudem, dasi ves razkav in razkosan, jako všeč. Nad njim stoji namreč hotel Belalp, poleti vedno prenapolnjen z Angleži, ki se kar ne morejo nagledati razoranega Aletschgletscherjevega jezika.

Svoje dni je imel Aleški ledenik še neko drugo posebnost. Stanovali so na njem, kakor sploh na večjih ledenikih — zmaji. Naravoslovec Wagner je leta 1680. celo trdil, da pozna moža, Janeza Tinnerja po imenu, ki je ubil sedem črevljev dolgega zmaja. Imel je, namreč zmaj, ne Tinner, mačjo glavo, mesto nog pa peroti. Razumljivo je, da prirodoslovci naših časov kaj takega ne verjamejo, ko mislijo v svojem napuhu, da so oni sploh šele živali iznašli. Jaz pa verjamem Wagnerju, da je poznal Tinnerja, ki je zmaja ustrelil; saj se je tudi meni prikazal zmaj v tisti prijetni noči tam v hotelu du Glacier du Rhone.

Lep je z Eggishorna tudi pogled na vrhove, ki obdajajo Aleški ledenik. Veličastno se dviguje iznad ledene planjave kraljica Bernskih Alp, ponosna Jungfrau (4167 *m*), odeta v bleščeč leden plašč; kaj zaljubljeno jo gledajo njeni trabanti: ledeni Mönch (4105 *m*), prekanjeni Trugberg (3933 *m*) in črnogledi Eiger (3975 *m*), ki stoje takoj za njo v ravni vrsti eden za drugim. Srdito pa motri to družbo izza raztrganega grebena Walliških Fiescherhornov mrki Finsteraarhorn (4275 *m*). Ako se ozremo še malo bolj na desno, vidimo precejšen del Fieschkega ledenika, nad njim pa vitki stožec ledenega Oberaarhorna (3643 *m*). Jako ljubek je tudi pogled na Märjelensko jezerce, ki leži prav v vznožju Eggishorna. Lahek veter ziblje temno-modre valove, po katerih plavajo večje in manjše ledene klade. Toda to po pogledu tako nedolžno jezerce je bilo svoje dni večkrat strah in trepet Gorenjega Wallisa.

Voda iz jezera se namreč navadno odteka pod Aleškim ledenikom v Massathal. Kadar se je pa ta ledeni vodotoč zamašil, narasla je voda v jezera do 50 metrov visoko. Tako veliki vodni sili se zamašek v vodotoču ni mogel več ustavljati. Nato je voda privedjala z velikansko močjo izpod ledeniškega jezika in jezero se je v malo urah skoraj docela izpraznilo. Tako je leta 1878. priteklo v devetih urah sedem milijonov kubičnih metrov vode v Maško Dolino in poplavelo tudi velik del Wallisa. V novejšem času so pa izkopali jezeru podzemeljski kanal, po katerem se izteka voda v Fiško Dolino, tako ne more jezero več stresati svoje jeze nad nedolžnimi dolinami.

Najkrasnejši je pa pogled na Aletschhorn (4182 *m*); kajti ta nam je tudi najbližji. Njegov ostrí vrh je sicer popolnoma črn, toda z ramen se mu vliva sila razpokani Srednji Aleški ledenik, ki se ravno nam nasproti združi z Velikim Aletschgletscherjem v eno celoto. Na levo od Aletschhorna se dviguje zopet cela vrsta raznih večjih in manjših »Hornov«, izza katerih se svetlika ob popolnoma čistem obzorju kralj Evropskih gor, častitljivi M. Blanc (4810 *m*). Meni ga je žal zakrival gost zavidljiv oblak. Zato so se mi pa tem prijaznejše predstavili Zermattski vrhovi in tako popravili svojo včerajšnjo nevljudnost, ko so se mi na Furki zakrili z neprijazno meglo. Prvi, ki sem ga ugledal, je bil seveda drzni Matterhorn (4482 *m*). Takrat sem ga videl prvič, a tudi — zadnjikrat tisto leto. Toda več o tem nehvaležnežu pozneje.

Krog Matterhorna sem videl kakor telesno stražo celo vrsto ledenih vrhov, najprej ljubega znanca s puste jutranje poti, divni Weisshorn, prešerno M. Roso (4638 *m*), za M. Blancom najvišji

vrh v Evropi, dalje Mischabelsko skupino in popolnoma na jugu ledeno planoto širokega M. Leone (3565 m). Na zahodu, — toda čemu bi vas dolgočasil z imeni gora, ki jih ne vidite! Saj sem se jih tudi jaz naveličal iskati na »panorami«, marveč sem jo raje odložil in zrl v ta ledeni prekrasni svet, gledal ga in gledal. . . . Zdelo se mi je, kakor da počivam kje tam gori na daljnem severu, sredi v večni led in sneg vkovane polarne zemlje, daleč, daleč od svetovnega hruma in vrvenja. Naj li opisujem, kako blagodejno je name vplivala ta samota? Ne, tega ne bom storil! — Prijatelj, ako želiš občutiti, kar sem jaz občutil, kadarkoli sem stal na kakem težjem ali lažjem vrhu sredi nemih, a vendar tako razumljivo ti govorečih gora, ne hodi v spremstvu ljudij, katerim je najlepše — pogled v dobro založen nahrbtnik in najslajše — dober založaj ter krepak požirek!

Dolgo sem ležal in se grel na solncu, naposled sem moral vendar misliti na odhod. Vstanem ter pogledam še enkrat na Jungfrau in Matterhorn. Sam nisem vedel, kaj naj storim. Pot mi je bila odprta čez Jungfrau v Grindelwald, a mikal me je tudi Matterhorn; Milanska razstava mi je bila odšla tako ali tako. Slednjič je zmagal Matterhorn.

Da bi ne bil! Najprej me vabi in vabi, potem me pa ne sprejme! Bernska deviška kraljica je že dosti prijaznejša. Obiskal sem jo lansko leto avgusta meseca in sprejela me je v najboljši volji.

Mehki južni veter mi je začel donášati na uho glasne vike in krike. »Aha, osli in mule so tu«, si mislim in jo pcedim po nadelani stezi navzdol. Tako sem jo drl, da sem bil v desetih minutah že na oslovski postaji. Prišel sem ravno prav, da sem videl, kako so prve »hribolazice« stopale s sedel, in kako so jim pri tem opravilu kavalirski »hribolazci« pomagali. Seveda so me takoj ustavili ter vedno povpraševali, če se vidijo Jungfrau, M. Blanc in Matterhorn. Kot vljuden človek jim urno potolažim njihovo radovednost, potem se pa spustim kar naravnost po strmem bregu navzdol. Zakaj, ježna pot je bila vsa zastavljena z osli, mulami in ljudmi. (Dalje prihodnjič.)

Planinec — prijatelj rožic.

Jakob Zupančič. (Gorica.)

- 1.) **L**e tekaj okrog po polju, po hribih in dolinah za rožami, trgaj cvetlice in jih zbiraj v svoj herbarij, skušaj jim najti pravo ime, govori med znanci, kje se nahajajo, razlagaj, kako se ločijo med seboj po prašnikih, koreninah itd., pa

bo tvoje ime kmalu zaslovelo in veljal boš med brati za velikega botanika — dokler ne začneš pisati o rožicah.« Tako mi je zatrijeval prijatelj planinec in ubogal sem ga do danes. Ali le predolgo sem že čakal na spis v »Plan. Vestniku« s podobnim naslovom, kakor je zgoraj, in turistična žilica mi ni dala več pokoja, da moram nazadnje vendar sam opozoriti brate planince na cvetlice naših gora.

»Na goro, na goro, na strme vrhe!« Kaj vas planince vendar tako kliče in vabi na gore? Tako vprašujejo dolinci in poljanci in mestni zakotniki, ki ne pridejo nikdar na višave. Kdor pa stopi prvič na planine, na vrh visoke gore, dobi naenkrat toliko in tako mnogovrstnih vtisov, da nič ne vprašuje več, kaj ga je privleklo na vrhove, ampak on čuti odgovor na to vprašanje, če ga tudi ne more z besedami dopovedati. Nekaj posebnega tiči v tem gorskem zraku, da nas vedno oživlja in zadovolji in zopet in zopet vabi k sebi. Kdor je bil enkrat vrh Triglava, gre še na vrh. Kdor pa seveda samo zato hodi na hribe, da ima razgled, da šteje višine v metrih in meri hojo po urah, ta ne zna uživati izleta. Kolikokrat je razgled tudi z visokih gora slab, ali ga pa vsled nenadne megle in nepričakovanega dežja sploh nič ni. Kje je potem veselje razgleda, čemu smo prišli gori? — Pravi turist pa si hoče v prvi vrsti okrepiti telo in razvedriti duha. Za planinca je že pot na goro dovolj mikhavna in truda vredna; pot sama ga sproti poplača za prestane težave.

Pravo razvedrilo duha pa dobi le tisti na gorah, ki ima odprte oči in odprto srce za naravo. Kdor se zanima za pokrajino, mu bo takoj oživela, če jo le začne spoznavati, in kdo ni postal na planinah pozoren zlasti še na pisane hčerke gorske narave — na planinske rožice? Kdo se še ni čudil njih krasoti in raznoličnosti?

Naši travniki in livade po nižinah se poleti tudi izpreminjajo v nešteti barvah in oblikah raznih rastlin; toda vsak dan jih vidimo, zato se jim ne čudimo več, prenavadne se nam zde. Pa vendar ni to edini vzrok, ki nam dela planinske cvetlice lepe in zaželjene; marveč zdi se mi, da je hotela narava največjo krasoto cvetlic skriti v visoke, samotne kraje. Če jih hočeš trgati, le potrudi se zanje, žal ti ne bo. »Če pa strašiš truda se in znoja, ne bo nobena rožca tvoja.«

Vsak turist postane sčasoma kos botanika. Planinec, ki ni prijatelj rožic, ni pravi turist. Ljudje sicer ne pričakujejo od vsakega turista, da jim prinese vselej polovico kakega planinskega vrta, da jim pokaže cel herbarij v svoji mapi ali pomoli iz svojega nahrbtnika cel koš planinskega mahu ali arnike ali kake druge gorske zdravilne zelenjave; toda s kito cvetlic za klobukom ali s šopkom na prsih

se mora izkazati vsak turist, ki hoče kaj veljati. Večkrat zadostuje posamezna cvetka, ki smo jo utrgali v gorah in vtaknili v kako knjigo, da se pozneje še z veseljem spominjamo izleta v prosto naravo. Narava sama nam takorekoč usiljuje cvetlične preproge. Cvetlice same nas premotijo, da postojimo, da krenemo za trenotek od zaznamovanega pota, da skočimo čez vodico, da jo mahujemo čez travnik, da jo uderemo po grušču, da jo usekamo čez grmovje, da se vzpenjamo čez skale za cveticami ter si tako nabereemo svežih spominkov z višav. Vsakdo je pač omenjal tudi rastlinske ali botanične posebnosti te ali one gore, ko je delal reklamo za njen obisk. Planinski šopek ima že itak nekaj mikavnega na sebi; saj veje z njega sveži gozdni ali planinski duh, saj odseva od njega nekak blagodejen čar jasnih višav. Za planinca je tak šopek že zato lep, ker ga je sam nabral, za druge že zato imeniten, ker je na gorah nabran.

Ko je po nižini pomladanska cvetana že davno minila in se že zaliva po polju raznobojnost in raznoličnost poletnih cvetlic, tedaj se šele višave iznebe zimske odeje in tamkaj nastopi šele pomlad. Ali vse hitreje se vrši tak prepород na gorskih tratih kakor pa v nižini. Naenkrat prikljuje iz skalnih razpok in grušču polno cvetja, ki nas tem bolj očara, čim bolj se seznanimo z njim. In ko se dvigujemo iz doline navzgor na vrhove, se nam zdi, da gremo v naravi v času nazaj. Cvetlice, ki so v nižavi na solnčnih rebrih ravnokar odcvetele, dobimo par sto metrov višje še v najlepšem cvetju. Še višje v hribih pa najdemo cvetke, ki ravno odpirajo svoje glavice, v gorki ravnini pa so že davno odcvetele. Kolikor višje pridemo, toliko bolj se zakasne iste hčerke pomladi. Samo nekaj ur hoda, pa smo se premaknili v času iz poletja nazaj v pomlad. Tako dobimo prve cvetlice, glasilke pomladi: zvončke ali dremavke (*Galanthus nivalis*¹⁾), trobentice ali jegličice (*Primula acaulis*), podlesne vetrnice (*Anemone nemorosa*) še v polnem življenju na hribih, ko so drugod že izginile. Rdeča resa (*Erica carnea*), vednozelená ramšela (*Chamaebuxus alpestris*), petelinčič (*Corydalis cava, solida*), pomladni žefran (*Crocus vernus*), pasji zob (*Erythronium Dens canis*), pomladni svišč ali svedrec (*Gentiana acaulis*) i. t. d. so tipične zastopnice pomladne cvetane, pa se dobe v zmernih višinah še v poletnem času v bujnem cvetju.

¹⁾ Slovenska in latinska imena so vzeta iz knjige: Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains, Alfons Paulin, 1901, 1902, 1904; oziroma: Excursionsflora von Österreich, Dr. Karl Fritsch, 1. izdaja, 1897, 2. izdaja 1909.

Kak razloček v vročem poletju sredi julija med nižino in gorovjem! V nižini je prva košnja minila in narava je, rekel bi, še premalo spočita, da bi mogla drugo izdajo cvetja v isti lepoti pognati iz tal. Kako ves drugačen je ob istem času cvetlični raj na visokih planinah! Te žive barve in nenavadne oblike cvetnih glav in te značilne raznobojne ruše in blazinice »mičkenih« cvetk ene in iste družine, kako jih občuduje vsak turist novinec, kako jih veselo pozdravlja kot ljube znanke vsak pravi planinec!

To družabno življenje ene in iste vrste cvetlic v celih kepah človeku še najbolj ugaja. Videti je, da se stiskajo druga k drugi liki ovce na planinah, kakor bi se hotele ogreti. Prav lepe blazinice ali ruše ima na primer rdečkasta triglavska roža (*Potentilla nitida*), potem rdeči planinski kamenokras (*Petrocallis Pyrenaica*), rdečkasta pokalica ali škrbec (*Silene acaulis*), modra triglavska neboglasnica (*Eritrichium Triglavense*), Cojzova zvončica (*Campanula Zoysii*), vijoličastordeča madronščica ali žabri (*Linaria alpina* itd.) —

Planinskim cvetlicam je življenje na kratko odmerjeno. Hiteti morajo, obenem pa kljubovati vremenskim neprilikom. Ponočni hlad in mrz in na eni strani, dnevna bliščeča svetloba na drugi strani, potem pa deževje in pogosta megla, iz katere se neprestano cedi vlaga, močni in mrzli vetrovi, novo zasipanje grušča, pogosto izkopavanje redkejših rastlin od strani botanikov in neusmiljeno trganje in pokončavanje od strani turistov, vse morajo prestati te revice — krasotice. Pa vendar se le na gorah dobro počutijo. Skušaj jih presaditi v milejše podnebje, pa ti začno hirati in umirati. Nekaj podobnega se vidi tudi pri ljudeh. Le poglej pravega hribovca, ki je vaje ostrega in čistega zraka, kako hodi po mestnem tlaku, kako ga tlači težko megleno in prašno mestno ozračje, kako si želi zopet nazaj v hribe, v svoje gore, »nazaj v planinski raj!«

Planinske cvetlice so res precej utrjene proti mrazu in deževju. Ne posmodi jih izlepa slana, ne ugonobi jih izlepa vlaga ali suša. Nazadnje seveda tudi njim odklenka zadnja ura pod snegom in ledom. Zamorjene sicer niso, le počivajo pod mrzlo odejo in čakajo nove mladosti drugo pomlad in poletje. — Toda mrzla zima in zoprna burja bi se nam še radi prikupili. Nekako hudomušno se smehljaje ponuja nam zima s hribov doli novo vrsto cvetlic, ki so prave hčerke burje in zelo zelo občutljive za toploto. V najhujši zimi najbolj uspevajo, najrajši cveto. Mrzla sapa nam jih prinaša s planin doli in pritiska na naša okna in razsvetljuje z dolgimi svečami pri strehah.

Vsakdo se je že gotovo čudil pozimi na oknih lepo razrezljanim ledenim listom južne palme. Te ledene rože, te ledene palme so res prava ironija zime in njenih rožic. —

2.) Poskusimo sedaj nabrati v majhen šopek nekaj planinskih rožic. Zberimo si nekatere, in sicer najlepše in najbolj znane. V prvi vrsti je treba seveda omeniti belih planik ali pečnic (*Leontopodium alpinum*). Vsak turist misli, da jih mora prinesiti nekaj s planin. Navadno jih dobi ali kupi pri pastirjih in oskrbnikih koč, le turist začetnik jih hoče še sam nabrati. Povsod znan in povsod doma na planinah je rdeči dragomastnik ali sleč ali ravš (*Rhododendron hirsutum*). Zaradi lepega vaniljinega duha so zelo priljubljene temnordeče murke (*Nigritella nigra, rubra*). Nepopisno lepo modro barvo imajo razni planinski s višči, svedreci ali zaspančki (*Gentiana*), da se jih marsikdo kar nagledati ne more. Po pripovedki o zlatorogu splošno znana in iskana je rdečkasta triglavska roža (*Potentilla nitida*). Jako lepo se vidita v grušču beli in rumeni planinski mak (*Papaver Pyrenaicum, alpinum*). Čudne se zdijo vsakemu dvo-cvetne rumene planinske vijolice (*Viola biflora*). Nebrojne pa so vrste planinskih krečnic (*Saxifraga*), belih in rumenih planinskih zlatič (*Ranunculus*), raznobarvastih pikčastih homulic ali bradavičnikov (*Sedum*), klinčkov ali nagelčkov (*Dianthus*), potem raznih rmanov (*Achillea*) itd.

Vse te male in srednje velike rastline se menjavajo po legi in višini in se poskrijejo na vlažnih prstenih tleh pred večjimi in zelo sočnatimi zastopniki planinske flore. Nekatero izmed njih se gibljejo še v dostojnih mejah velikosti, tako n. pr. izmed košaric razne rumene škrzolice (*Hieracium*), kresnice (*Senecio*), kačjaki (*Scorzonera*), dimki (*Crepis*), zlata rozga (*Solidago*), nebine ali astre (*Aster*), divjakovci (*Doronicum*), kokovičnik ali brdnja (*Arnica montana*), glavinci (*Centaurea*) itd. — Pravim velikanom planinske flore pa je treba že prištevati preobjede ali omeje (*Aconitum*), bodeče turke (*Carduus*) in osate (*Cirsium*) in po večini kobulnice (*Umbelliferae*); tako n. pr. najznamenitejšo: jaščarico (*Imperatoria Ostruthium*). — Najzanimivejše planinske rožice pa so gotovo male soldanelke (*Soldanella*), ki rastejo samo ob robu snega v obliki nežnih, lepo narezljanih modrih zvončkov.

Po srednjih gorah in nižjih hribih dobiva turist že pogosteje cvetlice, ki so mu deloma znane že iz doline in ravani. Med gorskimi rožicami te vrste nas zlasti zanimajo fino dišeči kokorik ali ciklamen (*Cyclamen Europaeum*), potem lepi čevljec ali ceptec

(*Cypripedium Calceolus*), in pa snežno-beli narcis (*Narcissus poeticus*). Med Kranjske specialitete in redkosti je treba šteti lepodišeči grmič Blagajev volčin (*Daphne Blagayana*), ki ga neusmiljeno zasledujejo in še bolj pokončavajo. Skoro isto usodo deli z volčinom vedno redkejši Kranjski jeglič (*Primula Carniolica*). Skoro se zdi, da deželne postave za ohranitev takih cvetlic ne bodo rešile njih pogina. Nekoliko bolje se godi tretji cvetlici te skupine namreč žoltorumeni Kranjski liliji (*Lilium Carniolicum*). Med gorske in planinske cvetlice se lahko uvrsti debeloglava rumena pogačica ali Evropski anjevec (*Trollius Europaeus*).

Niže dolí po bregovih pa rasteta rdeča in rumena ramšela (*Chamaebuxus alpestris*) in gorski šetraj ali Goriški žepek (*Satureja montana*), dve cvetlici, ki sta prav hvaležni, ker cveteta jako dolgo. Mladi turisti šolarji radi stikajo za rumenimi in vijoličastimi mastnicami (*Pinguicula alpina, vulgaris*), ker se male žuželke lovijo na mastne pritlične liste; potem srčkano bele jednoperke (*Parnassia palustris*), ker imajo tako lepo razvrščene medovnike, in na zimo še vejice navadnega mišjega trna ali makolovca (kužnika) (*Ruscus Hypoglossum*) in bodečega mišjega trna ali lobodike (*Ruscus aculeatus*), in sicer zaradi rdečih jagod, ki so čudno pritrjene na sredi listove ploskve. — Vse tu navedene več ali manj znane cvetlice pa tvorijo le majhno zbirko planinskih in gorskih rožic.

Narava nam ves svoj cvetlični nakit ponuja zlasti pomladi in poleti. Ali tudi pozimi ne sme turist priti brez rožic. Deloma poskrbi za to trdi mraz, ko slika na mladem licu živo rdečico. Večkrat pa tudi človeško nagnjenje do dobre kapljice provzroči, da pride marsikak turist z gore — ves v rožicah. Take cvetlice tudi pozimi ne zvenejo, ampak vedno bujneje se razvijajo, če se jim le pridno zaliva. . . .

Turist, ki se zanima za naravo in posebej še za cvetlice, ostane turist tudi na mestnem tlaku in v mestni okolici. Tudi tukaj ne pojde mrzel mimo stvari, ki ga sicer na gorah vlečejo nase. Javni nasadi in razni vrtovi ga gotovo opozore na botanične posebnosti. Na jesen in zimo seveda tudi tukaj izginja vedno bolj raznoličnost cvetja. Tuintam se še šopiri beli vrtni tobak (*Nicotiana affinis*), po obliki podoben narcisi, po ostrem duhu pa izdajalec samega sebe. Tam zopet so razne dalije ali georgine in nebine (astre) razvile zadnje popke, da vabijo zadnje žuželke. Na kraju njive je še videti gosto nasajeni rumeni topinambur (*Helianthus tuberosus*). Toda vedno manjša postane zbirka lepotnih rastlin po vrtovih. Na praznik Vseh Svetnikov že ni videti po grobeh nič drugega kakor

Megleno morje — pogled s Triglava.

Fotogr. A. Gregorec.

same Indijske kresnice (hrizanteme). Vse druge vrtno cvetlice so se že poskrile v zakurjene cvetličnjake, kjer je zimi prepovedan vhod.

Zunaj vrtov pa še v trdi zimi naletimo na cvetlice, ki kljubujejo mrzli burji in slani, dokler nam jih ne zakrije snežena plast. Najbolj žilavi so razni pleveli po njivah in travnikih. Za pleveli pridejo glede vztrajnosti na vrsto še druge strupene, škodljive in bodičaste rastline, ki se jih človek in žival ogibljeta.

Dokler še ne pokriva snežena plast naših gora, si večš planinec še vedno lahko poišče cvetlico, ki se je zakasnila, da kljubuje mrzli zimi, ali pa se je nekako prezgodaj oglasila zaradi mile zime. Imenoval bi jih zimske rožice. Delimo jih lahko v dve skupini: nekatere pozimi še cveto, druge že cveto. Prve so jesenke; druge pomladanke. Jesenke se držijo tem dalje, čim pozneje zapade trajen sneg. Večinoma imajo jesenke zaradi starosti že trdo, bolj suho steblo, napol izžete posušene liste, cveti pa so blede ali vodene barve ali imajo rumenico. Kako bi tudi drugače moglo biti, saj že umirajo! Pomladne cvetke so nežnejše, bolj sočnate in bele ali sploh žive barve. Te niso tako mnogovrstne kakor jesenke; zato pa so vse bolj priljubljene, ker nam zbujajo nado na novo življenje, na prelepo pomlad in ker se pokažejo na solnčnih pobočjih in brežinah mnogo preje kakor v meglenih nižinah in mrzlih kotlih.

Izmed jesenskih cvetlic naj omenim jesensko šmarnico ali škrbico (*Spiranthes spiralis*), jesenski svišč (*Gentiana ciliata*), podlesek (*Colchicum autumnale*), modro gorsko nebino (*Aster Amellus*), materno dušico (*Thymus Chamaedrys*), vrbolistni volovec (*Bupthalmum salicifolium*) in že prej omenjeni šetraj.

Med pomladanske cvetlice, ki že pozimi rade pririjejo na dan, je v prvi vrsti treba navesti pravo božično rožo, črni teloh (*Helleborus niger*), ki je pravzaprav bel in zunaj včasih rdeče nadahnjen. Tudi ljubka trobentica navadno že v decembru veselo pripiska na dan. Jako zgodaj spomladi se prikaže pomladni svišč (*Gentiana acaulis*), marjetica (*Bellis perennis*), ki cvete pravzaprav celo leto, potem vednozeleni ramšela (*Chamaebuxus alpestris*), rdeča resa (*Erica carnea*), potem zvonček (*Galanthus nivalis*), podlesna vetrnica (*Anemone nemorosa*), jetrnik (*Anemone hepatica*), travniški kosmatinec (*Anemone nigricans*), lapuh (*Tussilago farfara*) in pomladni žafran (*Crocus vernus*).

Šele sneg zakrije vse cvetlice po hribih. Pravi turisti pa že vedo poiskati kako strmo solnčno pobočje, kjer se sneg ne more nakopičiti, kjer se tanka snežena plast kmalu stopi in kjer se dobi

tupatam cvetlica, ki se je v svojem solnčnem zatišju zvedavo pririla na dan. Če pa teh ni, seže planinec po živobarvanih plodovih in zelenih vejicah. Par vejic rese, nekaj listov male praproti in bršljina, vejico napihnjjenih plodov rdeče punčice (*Physalis Akekengi*), vejico rdečih listov šipka (*Rosa*) in morda še vejico brinovih jagod zvežemo lahko v prav čeden šopek, četudi je malo bodeč.

Redek pa je turist, ki bi našel kako sličnost prvih pomladnih in zadnjih jesenskih cvetlic. In vendar se da o njej govoriti. Poglejmo si n. pr. jesenski podlesek in pomladni žafran. Ali si nista precej podobna? Po gozdu nabiramo jeseni lepo dišeči kokorik ali ciklamen, ali ga ne zamenja od daleč marsikdo s pomladanskim pasjim zobom? Ni čuda, da priprost človek z istim imenom označuje raznovrstne cvetlice. Otrokom n. pr. so vse cvetlice ali petelinčki ali pa soldatki. — Ko je jeseni že odletelo listje z drevja, vidimo nekatere grme, kakor bi bili z belim cvetjem pokriti. Ko pa pridemo bližje, zagledamo navadni s r o b o t (*Clematis Vitalba*). Razpletel se je po grmu s svojimi lasastimi plodovi, ponaredil cvetje, kakor da bi imeli pred seboj pomladni beli trn ali glog (*Crataegus monogyna*). Tam v drugi meji nas zopet zanima grm, o katerem bi se skoro zagovorili, da je začela breskev prezgodaj odpirati svoje prelepe rdeče cvete. Ko stopimo bliže, pa takoj zaznamo, da je grm poln rdečih kopic trdoleške (*Evonymus vulgaris*), takozvane farške kapice. Spomladna in jesenska cvetana si hočeta nekako čez zimo podati roko. Ustavimo se n. pr. sredi zime na snežni odeji pred navadno črno jelšo ali olšo (*Alnus glutinosa*). Vse vejice so polne črnih storžkov in rjavih mačic. Mačice so še zlepljene ter se odpro v prvih pomladnih dneh, da jim veter raztrosi cvetni prah. Storžki pa so že odprli svoja predalca ter ponujajo semenca domačim pticam. Na istem drevesu je sredi zime rekel bi cvet in sad — jesen in pomlad.

Kako srečen je marsikak turist, če najde ob nenavadnem času ali na nenavadnem kraju cvetočo rožico na prostem, se vidi iz tega, da bi najrajše celemu svetu razbobnal svoje veselje. Brž se obrne na uredništvo kakega dnevnika, naj poroča med dnevnimi novicami, da jim je znani rodoljub z dežele poslal sredi zime šopek vijolic ali trobentic, ali pa živega hrošča ali metulja. Za urednike listov se sploh začne doba vijolic in metuljčkov šele na zimo. —

Naša zbirka planinskih in gorskih cvetlic bi utegnila ostati pre-površna, ako se ne spomnim tudi — živih planinskih rožic, z dušo in telesom. Bralec mi naj oprostí, da se jih šele sedaj dotaknem. — Vsaka planšarica na gorah še res nikakor ni prva roža deklet. Toda

gorski zrak in vedna hoja po bregovih in strminah jim utrdi in okrepi telo, da se jim polno zdravje že vidi v močni postavi, že bere na veselem obrazu, že zrcali v bistrih pogledih, pa tudi čuti lahko v krepkih — pesteh. Tudi planinski pozdrav meri nanje, naj bodo namreč vrle planinske hčerke čile, čvrste, krepke, brhke, jake, zdrave in skočne kakor divje koze na planinah. Tudi njim veljajo pesnikove želje: »Ohrani Bog te v cveti, planinska roža ti.«

Poleg teh v hribih rojenih, v hribih živečih, v hribih venečih pravih planinskih živih rožic se prikazuje poleti po gorah vedno več tujih, ki jim navadno pravijo turistke. V kretanju gibčne kakor živo srebro, v šali in zabavi glasne kakor zvonki kraguljčki, oproščene pretiranih in ozkosrčnih telesnih in družabnih spon, se nam zde kakor prave hčerke planin. — Tudi velike dvorane v mestih se ob času predpustnih zabav večkrat izpremene v prave planinske vrtove. Kdor je že bil na kakem planinskem plesu, njega še mika tja iti. To življenje in vrvenje, tresenje in drhtenje plešočih parov — to vrtenje in drobnjenje nog in nožic sredi med zelenjem oleandrov in žarenjem lučic in bobnenjem godal in šumenjem svile — to gorjenje in žehtenje razvnetih lic — to šepetanje, smehljanje in hihitanje — ti iskreni in ognjeni pogledi, ki švigajo in se križajo po vonjavem zraku — ta mladostna radost, ki hrepeni in koprne, ki se blišči v živih očeh, puhti s cvetočih lic in kipi iz polnih prsij — vse to nam kaže pravo živo pomlad, same žive rožice planinske; samo — v herbariju jih še nimaš! In kakor se razveseli turist, ako zagleda v gorah ob kaki skalni steni lepo gredico cvetlic, tako mora imeti sočutje pri planinskem plesu z onimi »obstenskimi rožicami«, ki so obsedele, ker so jih pozabili potrgati ali bolje rečeno presaditi, in ki tvorijo obrežje, kamor pljuskuje plesni valovi in valčki.

Toda kam sem zašel? Gotovo sem izgubil — markacijo! Na gore sem hitel, da bi si natrgal planinskega cvetja, pa sem v dolino zletel in na plesišče pal in sedaj sem seveda pri kraju in koncu.

Nekoliko morfologije in terminologije za alpiniste.

(Dalje.)

Dr. H. Tuma.

Drobine kamenin prenašajo tudi snežišča, Schnee-, ledišča Eisfeld in ledeniki (Gletscher) ter jih skupljajo v grobljah (Moräne). Krajna groblja = Randmoräne; talna groblja = Grundmoräne; vzožna groblja = Fussmoräne.

Ledenik uglaja strugo, ki se imenuje ledna polza (Gletscherschliff.) Ako je ta valovita, nastanejo obličaste grbine (Rundhöcker, roches moutonnées). Poč f., počina, Gletscherspalte; krajna, vzdolžna, prečna poč, Rand-, Längs-, Querspalte; tudi prepoč f. Razzeba = Eiskluft; razzebel, eisklüftig. Dnine (Niederungen im Hochgebirge, Hochkar) ali dolki (prim. Dnina na severni strani Škrlatice. Prednji in Zadnji Dolek pod Suhim Plazom, t. j. severna stran Škrlatice) so navadno izdolbine ledenikov. Kotanjaste take dnine se imenujejo krnice¹⁾ (Kar).

Sneg Schnee.

Ločnica večnega snega die Schneelinie.

Zeleni sneg Firnschnee.

Zledeneli sneg Firneis.

Nabirališče Sammel-, Nährgebiet.

Odtajališče Abschmelz-, Zehrgebiet.

Ledenišče Firngebiet.

Snežni plazovi²⁾ so ali *suhi*, *pršni plazovi* Staublavine, ali *mokri* ali *talni plazovi* Grundlavine.

Plazovina = kraj, kjer se trgajo plazovi (Lahngang).

Opast f. Schneewächte.

Snežni ščit Schneeschild, zametene upognine, posebno nevarne za plazove.

Celec nicht betretener Schnee.

Omel sneg, ki se siplje s streh ali pečevja. Ta najbolj povzroča suhe plazove.

Kopnina schneefreier Boden.

Kopnica schneefreie Fläche.

Kopno schneefrei.

Snežna škrapa, škralup Schneebret.

Snežne (ledene) strgače Büsserschnee, primeri Karen.

Sren Schneekruste.

Okoreli sneg verkrusteter Schnee.

Zastrugi Gangeln, vzporedno z vetrom.

Rebrast, rebričast sneg Rippelmarken, gerippelter Schnee, navpično z vetrom (ista prikazen na pesku ob pljuskanju vode).

Vetreni jarek, jaruga Windgraben, vzporedno z vetrom.

Métavica, metež, véjavica das Schneegestöber.

Snežinka Schneeflocke, sicer sploh: *mavec, kosmič, kosem*.

Kocenj, kocnja dicke Schneeflocke; sneg kocnjá = gre debel sneg, kmečki sneg; tenki se imenuje gosposki sneg.

Oprh ali *poprh* Schneeanflug.

Sipa der trockene Schnee; sneg je sipek. (Dalje prih.)

¹⁾ Prof. Seidl rabi za to okrešelj, kar pa je Heuscheibe. Okrešelj je tudi okrogel gozd sredi senožeti. Krnica pa je v bistvu izdolbina, ker tudi prvotni izraz pomeni skledo največje oblike. Conf. Miklošič.

²⁾ Nevarnost snežnih plazov je ob 35°. Plazovi pa se pričenjajo že ob 24°. Sipek, nov sneg tehta 72 do 90 kg na 1 m³, moker sneg 817 kg na 1 m³. Suhi plaz 100 metrov dolžine in 100 metrov širine in 1 meter debeline predstavlja torej 7000 do 9000 q, moker plaz pa 80.000 do 82.000 q teže.

Slovstvo.

Dr. M. Potočnik: Vojvodina Koroška. (Odgovor na dr. Tumovo oceno v št. 4 in 5 Pl. V.) — Pri opisu Korotana sem porabil poleg drugih pripomočkov tuintam tudi dr. Tumove opise o Julijskih Alpah, ki jih je priobčil v raznih številkah Planinskega Vestnika. Ker je opisal svoje ture in zapisal vtise na gorah skoro gotovo takoj, ko je prišel s hribov domov, moramo pač več verjeti tem opisom, nego njegovi oceni »Koroške«, ki jo je napisal po zimi leta 1910. Opisi pa so v velikem nasprotju z oceno! Čemu naj bi človek sedaj verjel? Da bo vsakdo vedel, koliko se smemo zanašati na dr. Tumo, navedem protislovja opisov z oceno Korotana.

V XIV. letniku Pl. V. št. 1, stran 2, vrsta 33. pozna dr. Tuma dobro Prednjo Koštrunovo Špico, a v oceni trdi apodiktično: »To je napačno. Prednje Koštrunove Špice — ni.« Specialni zemljevid in dr. Zoepfl (Kärnten) navaja dve Koštrunovi Špici (2371 m in 2494 m). — V raznih številkah Pl. V. (letnik XIV. št. 1, 2, 8, 9) piše dr. Tuma: Zajezerom, Zajezerski, v Zajezeru, v Zajezero itd., v oceni pa trdi: »Dr. Potočnik je izpremenil staro geografsko ime Zájzera v Zajezerom.« Pisal sem Zajezerom, ker sem pisal tudi Podkloštrom, Podkgnosom, Zahomcem itd. Prim. Janežič-Sket, Slov. slovnica § 94. — V letniku XIV. Pl. V. št. 5, stran 75, vrsta 15. trdi dr. Tuma, da je Cregnadol (2308 m) Krajni dol in ne Krni dol. V isti številki na str. 74. piše dr. Tuma: »Police je imenovati vso skupino Montaža od Špika pa do Krajnega dola.« Prim. tudi letnik XIV. št. 1. stran 4. Drugih misli je dr. Tuma glede Polic v oceni, kjer tudi trdi, da ni Cregnadol Krajni Dol in ne Kranjski Dol, ampak Krni Dol. To svojo trditev podpre s prof. A. Gstirnerjem, o katerem piše v letniku XIV. Pl. V. št. 5. stran 75. isti dr. Tuma: »Nomenklaturu Kaninske, Viške in Poliške (kaj so tedaj Police?) skupine bo treba od naše slovenske strani kljub dobri volji G. A. Gstirnerja — temeljito popraviti.« V kritiki se pa dr. Tuma sklicuje na tega gospoda!? Prim. Police pri Kranjski Gori (2273 m). Prim. Topographia Bambergensium Dominiorum in Carinthia iz leta 1649, Archiv des Geschichtsvereines für Kärnten in Rudolfinum in Klagenfurt: »illum tractum retro stagnum Rabl a monte Prediel vocato usque montem Carneduel.« Je li Carneduel res Cregnadol, se iz listine ne da dognati. Prim. dalje prof. Gstirner: Über die bambergische Waldordnung vom 22. Dezember 1584, ki ima tudi Carneduel in ne Cherni Dol, kakor trdi v oceni dr. Tuma. Kranjski Dol sem tvoril po analogiji (Kranjska dolina, Kranjski Rob, Kranjska Pot itd.) in po dr. Tumovi označbi Krajni Dol za Cregnadol. — Namesto pravega imena Zajezerom zahteva dr. Tuma, da se mora rabiti Zájzera, ker tako označuje ta kraj ljudstvo. Malo vrstic pozneje pa piše dr. Tuma, da je za Wischberg pravo ime Višnja gora, dasi ljudstvo ne rabi tega imena, ampak Viš. Kje je tu doslednost? In vendar imam v svoji knjigi za Wischberg izraze Viš, Višnja Gora in Visoka Gora, dočim ima dr. Tuma v XI. letniku Pl. V. št. 1, str. 5, vrsta 7 spakedranko Viško Goro. Kje je objektivna kritika?

Kanin ali Sivec pišem po Rutarju: Poknež. graf. Goriška in Gr. str. 19, vrsta 18 in ravno tako Črnjelec str. 19, vrsta 21 in ne Črnjela ali Črnjelska Špica, kakor hoče imeti dr. Tuma. Goričan in geograf Rutar je gotovo vedel,

zakaj je pisal tako. S Kanina pregledamo najlažje obmejno Koroško gorovje, zato sem ga omenil.

Glede Fužin (ne Fužine) — Remšniške Doline in Vršiča opozarjam na specialni zemljevid in na zemljevid, ki sloni tudi na prof. Gstirnerjevih opisih Julijskih Alp ter je pridejan knjigi »Kärnten« (Dr. Zoepfl) str. 360.

Z ogorčenjem zavračam dejstvo, da je napravil dr. Tuma v oceni iz poštene slovenske Zilice — Žlivo. Zakaj ne Šlica? Zilica je vendar mala Zila, kakor je Dravinja mala Drava, Savinja mala Sava, Murica mala Mura, Krčica mala Krka, Mežlinja ali Mislinja mala Meža itd. itd.

Čudne pojme ima dr. Tuma o pisavi geografskih imen. Triglavska skupina ni nobeno značilno geografsko nazivanje, ker tega imena ne rabi ljudstvo za označbo gorovja okoli Triglava. Kakor ne morem pisati Volčev Travnik ampak Volčev travnik, ker ima vsak travnik navadno še svoje ime, tako tudi ne Triglavska Skupina, naj pa pomeni, kar hoče. Kakšna kolobocija (nova pisarija!) bi nastala, če bi se pisalo tako, kakor si misli dr. Tuma dr. Tomišekov predlog o pisavi krajepisnih imen! Sicer pa dr. Tuma v tem oziru še v oceni ni dosleden, ker piše v isti sapi Višenjska Skupina, Poliška skupina, Kanalska Skupina itd.

Če misli dr. Tuma, da je to moderna geograf. metoda, kakor opisuje on Julijske Alpe v raznih letnikih Pl. V., potem seveda se ne da govoriti z njim o moderni metodi. Namenoma sem ločil geologijo od gorovja, ker sem hotel posebno pokazati različno starost Koroških gorskih skupin in prehod starih tvorb k mlajšim, česar nam ne nudi tako lepo nobena slovenska dežela. Ko bi bila izdala knjigo Družba sv. Mohorja, bi bil opisal deželo v slikah, marsikaj bi bil izpustil ali pa dodejal, kar mi ni bilo mogoče v tej knjigi, ker mi je tvarina itak preveč narastla. Omenjam samo, da sem preskrbel za knjigo nad 100 raznih slik, a natisnilo se jih je zaradi gmotnih ozirov samo — 17.

Popisoval sem Julijske Alpe samo na treh straneh, zato nisem mogel omeniti vsega, kar morda ve o teh krajih dr. Tuma, in tudi nisem mogel navesti vsake grape, ki veže to ali ono gorsko skupino, ampak sem moral marsikaj preskočiti. V oceni navaja dr. Tuma mnogo imen za posamezne vrhe v Julijskih Alpah in misli, da je to vse res, ker on tako trdi. Kaj pa pravijo protislovja v oceni Korotana z njegovimi opisi!? Mogoče je, da so po letu 1908. nekatere gore izginile in nastale nove!! Dr. Tuma naj bo prepričan, da še specialni zemljevidi, za katere žrtvuje država toliko denarja in časa, niso povsem zanesljivi. Zelo velikokrat so na teh zemljevidih, posebno po Slovenskem, kraji napačno označeni. Še gorski vodniki niso edini o krajepisnih imenih in dajo danes tej gori to ime, jutri pa drugo.

Za razlago besede »gmota« je porabil dr. Tuma veliko prostora in se sklicuje pri tem na prof. Seidla. In vendar rabi prof. Seidl v svojih Kamniških ali Savinjskih Alpah na strani 21, vrsta 38 in strani 22, vrsta 23, ravnotako besedo gmota kakor jaz. Seidl piše o gorski gmoti, o orjaški gmoti itd. Z besedo »gmota« sem hotel označiti obliko gorske skupine med Mrzlo Vodo in Zajezerom, kar se mi je kljub dr. Tumovemu protestu posrečilo prav dobro. Ali ni škoda prostora, ki ga je porabil dr. Tuma za tisto razlago?

Glede drugih očitanj o terminologiji se je težko prepirati z dr. Tumo, ker je vsak trenutek drugih misli. Danes mu je brdo = Kamm, jutri bo pa trdil, da je greben ali sleme = Kamm. Mislim, da dr. Tuma kljub svoji vzgoji

na gorah ne pozna raznih Brd, ki se nahajajo po Slovenskem. Brdo je Gehänge in nikdar Kamm. Pleteršnik ima za brdo Hügel, Anhöhe, kar pa ni dobro. Tudi tkalec ima pri statvah brdo in to se res imenuje nemški Weberkamm. A to brdo ni nobeden geografski pojim in ne spada v zemljepisje.

Po večjem je jemal dr. Tuma svoje trditve in očitke v oceni iz nedoslednosti in svojih opisih, a jih ni preizkusil z ozirom na njih istinitost!

H koncu dr. Tumove ocene pripomnim, da še nismo daleč v dominoslovju in tudi ne bomo kmalu, če smo začeli z dr. Tumo združevati s turistikto tudi študije. — Značilno za objektivnost kritike je tudi to: Dr. Tuma mi očita, da trdim v knjigi, da leži Prestreljenek na tromeji Laško-Koroško-Italijanski. Tega jaz ne trdim nikjer, Laško-Koroško-Italijanske tromeje ne poznam, kakor tudi kritika dr. Tume ne.

Zakaj se ni spravil dr. Tuma na podlagi svojih dozdevnih študij o Julijskih Alpah nad prof. Gstirnerja in njegove opise v Zeitschrift des D. u. Ö. Alpenvereines (1900—1907)? Gotovo bi bil imel tam več sreče, ker prof. Gstirner — ne bi čital njegovih ocen, ker ne zna nobenega slovenskega jezika.

Ne trdim, da ni opis Korotana brez pogrškov. Katera geografična knjiga pa je popolna? Morda edino le dr. Tumovi opisi njegovih tur?! Hvaležen pa bodem vsakemu za stvarne in dobrohotne popravke, kakor mu bode tudi oni, ki bode kdaj opisal Koroško za Družbo sv. Mohorja. Zato pa Bog živi zdravo, dosledno in preudarno kritiko!

Dr. M. Potočnik.

Maribor, 2. majnika 1910.

Na ta odgovor, kojega odtis smo dali g. recenzentu na vpogled, nam je poslal (dr. Tuma) sledečo repliko:

Odgovor dr. Potočnika ni noben odgovor, vsaj ne strokoven, na mojo stvarno in »zdravo« kritiko. — Razumem pa iz tega odgovora ogorčenost g. avtorja; zdaj vidim, da je g. profesor, spisujoč svoje Julijske Alpe, povzel največ iz mojih turističnih opisov; a zdaj se mora pokoriti, ker je to storil brez lastnega kriterija. — Ker se stvarno zagovarjati ne more, ne ostaja mu družega, nego napadati mene proti — meni in mi očitati nedoslednost. — Lahko mi je odklanjati očitek nedoslednosti. Do jeseni 1907 sem delal ture in opise v zmislu in smeri, kakor so pisali sotrudniki Pl. Vestnika od prof. Orožna naprej pa do mene. — V jeseni 1907 pa se je dotični redaktor slov. zemljevida obrnil name, naj mu poročam o Kaninski Skupini. — Odgovoril sem mu, da sicer dam na razpolaganje svoje zapiske, da pa je treba za zemljevid kritičnega in sistematičnega gradiva. Prevzel bi nase sestavo takega gradiva za zahodne Julijske Alpe, izdaja zemljevida pa naj se odloži. Oni gospod mi je odgovoril, da je stvar predaleč dozorela, da bi se mogla ustaviti. Kljub temu sem se l. 1908 lotil sistematičnega in kritičnega dela na licu mesta ter sem do jeseni 1908 končal terminologijo ter nomenklaturu skupine Koroško-Laške meje, pogorja od Chiusaforte do Rablja z odraslekom Lastovic in Višarskih Glav. — Za točnost tega dela tudi odgovarjam. Tako sem n. p. redoval nasproti samemu sebi in si dam to za mirno vestjo — očitati. — Stvarnih opazk mojih g. profesor ni ovrغل; zato ostaja, kar sem trdil, namreč:

1. So le »Koštrunove Špice« (tri po vrsti od vzhoda do zahoda, najvišja srednja 2595 m). — Zadnje in Prednje Koštrunove Špice ni, marveč je visina 2335 m (in ne 2371 m), Krniška Špica (Trbiška). — Glej Lechnerjev zemljevid

1:50.000. — 2. Je Krni Dol = Carnedul, in ne »per analogiam« (sic!) Kranjski Dol. (Gl. sledove Dolinskega udara; na isti Lechnerjevi karti je kršje [Trümmergestein] lepo vrisano.) 3. Pravi se »Poliška Skupina«, »Špik nad Policami« ter posebej »Poliški Špiki« od škrbine Hude Police pa do Forca del val iste Lechnerjeve karte. — Police so gorski pašniki do polovice severnega pobočja zahodne plati skupine. — 4. Velja Višnja Gora, in poleg tega okrajsek Viš, Viška gora, Viška Planina etc. (iz tega Fischalm). — 5. Sivec je »rodoljuben« prevod za Kanin, iznajden po prof. Rutarju, sicer pa Sivca — ni. — 6. Remšniška Dolina sega do škrbine istega imena: Römerscharte (glej isti Lechnerjev zemljevid). — Levi pritok, ki se izliva v Remšniški Potok, pa se imenuje Vraški Potok (Torerbach), poleg katerega vodi steza do pod (Predelski) Vršič. — Geografična nezmisel je torej trditi, da Remšniška dolina veže Mangart in Vršič!! — 7. Žlica je dejansko ljudski izgovor za slovniško Zilica, kakor Filca za slovniško Belica. — 8. Zájzera je geografično ime, Zajezerom pa je slovniški prav. — 9. »Čudne pojme« o pisavi geografičnih imen sem sprejel vsled predloga in utemeljevanja dr. Josipa Tomiņška; sicer je pa to stvar konvencionalnega dogovora med strokovnjaki.¹⁾ — 10. Gmota je gomata-die Masse als Qualität, gromada pa je die Masse als Quantität; odgovore naj na to filologije. — 11. »Brda« je Kamm v nemškem zmislu. Pleteršnik in Miklošič razlagata, da pomeni brdo »Hügel, Anhöhe, Danič« pa je razlaga iz sanskritske korenike »bhar«, to je dizati se, sršiti se. — Brdo pomeni v koroškem narečju hrib, ki je viden, se dviga nad drugimi. To je dejanski tudi Brdo v Poliški Skupini, ker se iz Zajzera vidi celo višje nego Špik sam. Plurale tantum »brda« pa pomeni celo vrsto nanizanih vzviškov, torej bi bilo rabiti za nemško Kamm des Berges: gorska brda, Giebel = sleme, Grat je greben, brdnina = Kammhöhe, brdnica = Kammlinie.

Ako pa bi tudi dr. Potočnik smel zagovarjati sebe z — mojo nedoslednostjo, vendar nikakor ne more zagovarjati gorostasnosti na strani 26., to je razdelitve Julijskih Alp, ki je in ostane nemogoča in nerazumljiva. — Kjer torej stvarnih izgovorov ni, morajo biti pač taki, kakor jih rabi g. avtor. — Najbolj značilen je ta-le: »Dr. Tuma mi očita, da trdim v knjigi, da leži Prestreljenek na tromeji Laško-Koroško-Italijanski. — Tega jaz ne trdim nikjer, Laško-Koroško-Italijanske meje ne poznam, kakor tudi kritika dr. Tume ne.« — Moja kritika pa pravi: »Črnjelska špica nima naravnega predora, marveč ima tak predor, recte »okno«, Prestreljenek, kateri pa ne leži na tromeji Laško-Koroško-Italijanski, marveč na Goriško-Italijanski meji.« — Kaj stori dr. Potočnik? Naprosto in previdno je zamolčal, da je na 29. strani svoje knjige **res** rekel doslovno: »Prestreljenek 2499 m, Črnjelec 2335 z naravnim predorom (sic!) med Goriško, Koroško in Beneško.« — Zato pa se je zapičil v moj izraz tromeja Laško-Koroško-Italijanska, kjer mu je borni lapsus calami »Laško« (nam. »Goriško«; kdo bo rekel: »Laško-Italijanska« meja?!) bilka, ki bi naj prikrla — njegovo napako! — Dovolj!

¹⁾ Prepornost zadeva le še pisavo »Triglavska Skupina« ali »skupina«; v vseh drugih ozirih (Suhilj, Špik nad Policami itd.) smo si edini. — Doslednost res zahteva, da bi se pisalo »Triglavska Skupina«, če izražam ž njo enoten geografski (uzakoniten) pojem; v drugih slučajih »skupina«. Vpraša pa se, kje je že uveljavljeno ono uzakonitenje.

V pogorju Košútine. (Jermanov Turen).

Fotogr. B. Brinšek.

Daljšega odgovora ne dajam, pač pa profesorja Potočnika opozarjam, da sem sestavil že pred poldrugim letom obširno monografijo »Nomenklatura Poliške in Višenjske Skupine in Koroško-Italijanskih mejnih Alp«. Dal sem jo bil svojčas na razpolago »Planinskemu Vestniku«, kateri je pa ni mogel natisniti, ker manjka prostora; zato sem jo predložil »Slovenski Matici«. Iz nje more prihodnjič dr. Potočnik popraviti svoje Julijske Alpe; le da ne sme posneti brez kriterija posameznih nazivanj in stavkov.

Za zdaj pa vzdržujem svojo sodbo: Odstavek o Julijskih Alpah je v dr. M. Potočnika knjigi izgrešen. Dr. H. Tuma.

Opomba uredništva. S tem je zadeva za nas končana. — Želimo le, da bi se i ostali in še zanimiveji deli važne in zaslužne knjige tako vsestransko presodili, kakor se je kratki odstavek o Julijskih Alpah.

Julijske Alpe. Izdalo in založilo »Slov. Plan. Društvo«. Narisal Alojzij Knafelc. Tiskal Karl Jahoda, Dunaj. — Merilo 1:25000. — Ta poldrugi meter dolgi in nad 1 m široki obris, ki ga je sestavil in (v dveh barvah) narisal gospod Knafelc, nudi izboren pregled vsega pogorja Julijskih Alp in obližja Karavank. V prvi vrsti je namenjen, da se postavi na kolodvore, odkoder so važna izhodišča v naše gore; služil pa bo dobro tudi posameznikom, ker so vanj vrisani vsi potje, vse kočje itd. Cena je 10 K. — Naše društvo pa pripravljajo tudi izdajo v zmanjšanem merilu, ki bo stala le okrog 1 K.

Prof. Drag. Franič, Plitvička Jezera i njihova okolica. U Zagrebu 1910. — Na to obširno delo (439 strani slovarske oblike), ki je tudi bogato opremljeno s slikami, obrisi in kartami, topot le opozarjamo in ga priporočamo v nabavo. — Mehko vezan izvod stane (s poštnino) K 10'98, trdo vezan K 12'98. Naroča se pri knjigoveznici Lavoslav Schmid v Zagrebu.

Naše slike.

a) *Megleno morje — pogled s Triglava.* — Vrh Triglava stojimo. Kristalno čisto nebo se razpenja nad nami, jasno jutranje sonce nas obseva. Ves širni svet pod nami pa je zavrt v brezkončno megleno morje, le najvišji vrhovi se iz njega dvigujejo liki mali skalnati otoki. V solnčnih žarkih lesketajoče se meglovje valovi sem in tja ob gorskih grebenih. Veličasten pogled! Današnja slika nam ga živo predočuje; žal da fotografija ne more posneti pestrnih boj in žarkega bleska, ki ga nam v naravi občuduje oko.

b) *V pogorju Košutine.* — Nad gorskim kotom ob izviru Kamniške Bistrice se dviguje tik iz doline visok, temen gorski rob, ki obkrožuje sklep doline na južni strani. To je rob znamenitega pogorja Košutine, ki slovi posebno po najširjem, krasnem razgledu.

Iz tega še malo znanega pogorja podaja naša slika prav ugoden posnetek, ki nam kaže najbolj izrazite, ob robu nad Bistrico se vrsteče stožce in grebene.

Iznad Mokrice (1425 m) na levi strani vzraste široka, nad 1900 m visoka Kampotela (tudi Pontela), podobna mogočni kupoli; pred njo se dviguje ostri Jermanov Turen, ki je sicer nižji od sosedov (na sliki je na videz višji, ker stoji v ospredju), po svoji obliki pa jih nadkriljuje. Za njim se polagoma dviguje planota do vrha Kórena (2001 m nad Dolgo Njivo).

Glavni vrh pogorja — Košutina (1990 m) — na sliki ni vidna, ker jo zakrivata Kampotela in Jermanov Turen. T.

Obzor.

Bistriška Koča se nekoliko preuredi, postavi se veliko novo ognjišče i. t. d. Za dovažanje potrebščin za njo ter za kočo na Kamniškem Sedlu si je S. P. D. kupilo lastnega — konja.

Vožnja v Kamniško Bistrico. — Izletnike v Kamniške Alpe opozarjamo, da je gospod Jakob Malovrh, gostilničar na Grabnu »pri Levičniku« v Kamniku, prevzel redno vožnjo s Kamniškega kolodvora v Stahovico do Prelesnika. Voz (za 5 oseb) bo čakal na kolodvoru ob sobotah in predpraznikih pri popoldanskem in večernem vlaku ter ob nedeljah in praznih pri jutranjem vlaku. Ob nedeljah in praznikih popoldne bo dobiti isti voz v Stahoviči pri Prelesniku. Med tednom je voz na razpolago proti naročilu. — Cena za osebo (ako je voz poln) €0 v, sem in tja 1:20 K.

Vozni red (založil Iv. Bonač) priporočamo članom S. P. D. ne samo zaradi lepe opreme in bogate vsebine, ampak zlasti zato, ker so mu dodane najlepše ture in izleti ter ob tej priliki priporočene naše planinske naprave. — Cena 30 vinarjev.

Društveni vestnik.

Darila. — Savinjski podružnici: Posojilnica v Mozirju 20 K, na Vranskem 20 K, v Braslovčah 20 K, v Šmarju 40 K. — Srčna jim hvala! — Sklad za novo kočo na Korošici pod Ojstrico: Južnoštajerska hranilnica v Celju 2000 K. Za velikodušno darilo izrekamo najtoplejše zahvalo. — Cerkljanski podružnici: Na planinskem večeru pri Jerneju Strausu se je nabralo 10:10 K. — Kamniški podružnici: neimenovan dobrotnik 50 K. — Srčna hvala! — Za Prešernovo Kočo Kranjski podružnici: g. Ivan Toporiš, c. kr. okrajni sodnik v Kostanjevici, 5 K. — Osrednjemu društvu: Kmetška posojilnica 100 K, Glavna posojilnica 80 K. — Lepa hvala!

Koroška podružnica prosi, da naj se vsi njej namenjeni dopisi pošiljajo na naslov tajnika in podnačelnika, Albina Novaka, trgovca v Sinčavesi, (Koroško).

Dijaške izkaznice za leto 1910 se dobe v trgovini g. I. Korenčana na Starem Trgu in v papirni trgovini gdč. Marije Tičar na Sv. Petra cesti 26.

Otvoritev koč. — Otvorjeni sta že bili in sta oskrbovani od 22. maja dalje: Kadilnikova Koča na Golici in Bistriška Koča (ob izviru Kamn. Bistrice). — V Vratih bo od srede junija dalje v stari Aljaževi Koči postreženo s pijačo; otvoritev novega Aljaževega Doma se vrši pozneje. Na Črni Prsti bo Orožnova Koča otvorjena 24. junija; dne 29. junija se otvorijo Triglavski Dom na Kredarici, kočna na Velem Polju in Kamniška Koča na Sedlu.

Občni zbor Osrednjega društva S. P. D. — Vršil se je dne 13. aprila t. l. v restavraciji »Narodnega Doma« v Ljubljani. — Predsednik dr. Fran Tominšek pozdravi navzoče, zlasti zastopnike podružnic ter poročevalce listov, se spominja z zahvalo vseh, ki so v preteklem letu, osobito z darovi za »Aljažev Dom«, podpirali društvo in njegove intencije, in poda v kratkem obrisu pregled lanskega delovanja in načrtov za bodočnost.

Na željo zastopnikov »Kranjske podružnice«, ki ji predsednik ugodi, se je potem najprej razpravljalo o okrožnici Cerkljanske podružnice glede preostroja S. P. D. — Po daljši debati, v katero je posegel tudi predsednik, odločno zanikajoč upravičenost, potrebo, koristnost in izvedljivost te i v prejšnjih letih že večkrat započete, a naposled vsakikrat za neplodno spoznane akcije, se naposled sklene, da se skliče po 1. novembru t. l. izreden občni zbor v svrhu odločitve v tej zadevi.

Predpriprave naj oskrbi poseben komité, ki se vanj per acclamationem volijo gg.: odvetnik dr. Fran Tominšek, inžener Al. Ciuha, deželni tajnik Korošec, Jos. Hauptman, katehet Janko Mlakar, dr. Kušar (Kranj), J. Brelih (Cerkno), Dav. Lesjak (Ruše), dr. Mišič (Koroško).

Nato sledi tajnikovo (gosp. Jos. Hauptman) poročilo o društvenem delovanju v letu 1909; glasi se tako:

Važne in aktualne dogodke, pojave in naprave našega delovanja smo v svojem glasilu »Planinskem Vestniku« podrobno priobčevali. Na današnjem občnem zboru podamo v imenu Osrednjega odbora nekaj skupen pregled.

Koncem leta 1909 je imelo celo društvo 3102 člana, in sicer Osrednje društvo 976, podružnice 2126. Podružnic je sedaj 20. Število članov celokupnega društva se je pomnožilo v tem letu za 393 članov, Osrednje društvo jih je pridobilo 194, vse podružnice skupaj 199 članov.

Nemila smrt nam je tudi to leto vzela več navdušenih članov, ki jih ohranimo v dobrem spominu, zlasti pa: Žitnik Jernej, hišni posestnik v Ljubljani, Anton Flis, poslovodja na Vrhniki, mnogoletni poverjenik Osrednjega odbora za Vrhnikiški okraj, ter Kotnik Karel, posestnik in tovarnar na Verdu.

Osrednji odbor se je trudil, da izpolni začrtane mu naloge; vse, kar je ukrenil, je storil premišljeno po vestnem posvetovanju v odborovih sejah in je z lahkim srcem pričrčan, da je deloval nesebično in le v korist skupnega društva. Osrednji odbor je imel preteklo leto 51 odborovih sej in več odsekovih sej in posvetovanj. Došlo in rešilo se je 1021 vlog in dopisov. Zadnji redni občni zbor se je vršil dne 17. aprila 1909 na tem mestu.

Od našega delovanja naj omenimo le najvažnejše naprave:

Ko nam je prišla prežalostna vest, da je plaz porušil Aljažev Dom v Vratih, to našo važno postojanko, je odbor sklenil, vzlic slabim gmotnim razmeram postaviti zopet nov Aljažev Dom. Izbrali smo ne daleč od porušene stavbe primeren prostor, ki je po odborovem presodku in po prepričanju veščakov in domačinov pred plazom varen. Započeli smo takoj z načrti, razpisali oddajo stavbe ter se posvetovali o financiranju novega načrta. Obrnili smo se do merodajnih faktorjev in na javnost s prošnjami za podpore. Naše prošnje so imele lepe nspehe; ti so pripomogli, da smo delo začeli, in so nam dali pogum, da smo je intenzivno nadaljevali. Nova stavba že stoji, čaka jo le še nadrobna izvršitev, notranja uredba in vsa oprava. A storjeni so vsi potrebni koraki, da bo nov Aljažev Dom, ko se naša sezona prične, obiskovalcem na razpolago in v veselje.

Drugo važno naše delo je bila izvršitev povečanja Triglavskega Doma na Kredarici in preskrbljatev notranje opreme. To važno delo smo že izvršili in ponosni smo na lepò stavbo ter prepričani, da bo vsak tudi ne-skromen turist v njej povsem zadovoljen.

Vodnikova Koča na Velem Polju je začela samevati, odkar je nad Velim Poljem nadelana nova pot, ki je krajša od prejšnje, a se je izognila Vodnikove Koče; nevarnost je bila, da postane koča mrtva točka. Vsled tega smo sklenili, da se ta stavba prestavi na ugodnejše mesto. Prestava se je že izvršila in Vodnikova Koča stoji na ugodni ravnici, $\frac{1}{4}$ ure nad Velim Poljem ob stalnem studencu, tik nove poti; dobro je zavarovana in nudi razsežen razgled. S tem smo odvrnili škodo, ki nam je pretila, turistovskemu prometu pa izdatno koristili.

Pričeli smo tudi predpriprave za novo kočo na vrhu Črne Prsti. Sedanja Orožnova Koča stoji prenizko in je za turiste, ki prihajajo z Goriške strani, neporabna. Nova koča na vrhu pa bo služila tako obiskovalcem s Kranjske kakor tudi z Goriške strani. Služila pa bo tudi zimskemu športu, ki se v Bohinju hvalevredno neguje. To stavbo bomo v razmerju z razpoložnimi gmotnimi sredstvi nadaljevali.

Kot važno napravo in pridobitev nam je omeniti, da smo turistovsko kočo ob izviru Kamniške Bistrice pridobili od meščanske korporacije v Kamniku za 6 let v najem. To kočo smo nekoliko popravili, jo opremili z novimi posteljami in s hišno opremo ter jo dobro preskrbeli s provijantom. Koča je imela zelo številen obisk, tako da smo z uspehom, tudi z gmotnim, lahko zadovoljni.

Pri Kadilnikovi Koči na Golici smo izvršili različne poprave; napravili smo nov vhod v prvo nadstropje iz verande, verando opažili in okna v vseh sobah zmanjšali. Tudi pri glavnem vhodu smo napravili opaž ter dvojna vrata. Zgornje sobe smo tako preuredili, da smo pridobili še eno popolnoma ločeno sobo.

Kočo na Kamniškem Sedlu, ki ji je vihar skoro vso pločevino s strehe potrgal, smo dali na novo kriti, in sicer z eternitom. Tudi nekatere druge nujne poprave smo izvršili. —

Glede novo napravljenih potov omenimo, da smo po večletnem prizadevanju dosegli od občine Dovje dovoljenje, da smo smeli zgraditi turistovsko pot na Škrlatico. V bistvu je ta pot sedaj izvršena; vodi od Aljaževega Doma do velikega jarka pod Dolkom in po jarku navzgor pod odlomki Dolkove Glave, potem na levo pod Stenar in zavije pod sedlom Vratca zopet na desno. V plazovih pod Rogljico krene ena smer čez Dolek navzgor do Križke Stene in Križa, druga pa zavije čez travnat pomol pod Rogljico v plazovje Srednjega Dolka; pod odrastkom pod Škrlatico zavije ob veliki jami, kjer je studenec, navzgor proti Glavici, potem prekorači grušč in vodi po strmih stenah in grebenih Škrlatice na vrh. Nova pot se izroči prometu še to leto.

Napravili smo tudi novo pot preko Brane čez Kotličje na Tursko Goro; in še nekatere manjše poti in steze.

Kar se markacij tiče, bodi omenjeno, da so se do malega vse pregledale, obnovile, popravile; stare pokvarjene napisne table se nadomesté še letos z novimi. Tudi več novih potov se je zaznamovalo in z napisi opremilo.

Po večletnem prizadevanju smo dosegli, da je namestništvo v Trstu odločilo, da pristojajo Slovenskemu Planinskemu Društvu glede vodniškega reda za Primorsko iste pravice kakor Nemško-Avstrijskemu Planinskemu Društvu. — Osrednje društvo je pred leti kupilo v Ukanci ob Bohinjskem Jezeru parcelo; glede te parcele se je pojavil spor z organi verskega zaklada zaradi služnostnih pravic. Po daljšem pogajanju smo sklenili z verskim zakladom ugodno poravnavo.

Veliko pozornost smo obračali našemu društvnemu glasilu »Planinskemu Vestniku«. List se v novi obliki in z opremo krasnih slik imenitno reprezentuje. Vsebina, ki je spretno urejena, nudi mnogo poučnega, zanimivega in zabavnega čtiva. Zadovoljno konstatujemo, da ima list mnogo stalnih spretnih sodrušnikov in gradiva v izobilju. List pa tudi splošno zelo ugaja in obila predmetna priznanja so nam v zadoščenje za trud in za zelo povečane izdatke. Umestno je, da omenimo, da je c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko oficielno pozval vse okrajne šolske svete, naj opozore krajne šolske svete, šolska vodstva in knjižniške odseke na »Planinski Vestnik« v svrhu naročbe za učiteljske knjižnice s pripomnjo, da je ta časopis pripravno štivo za učence višjih stopenj in učiteljstvu dobra opora pri pouku v domovinoznanstvu. — Pri tej priliki se prav iskreno zahvaljujemo cenjenim sodrušnikom za njih požrtvovalni trud ter jih prosimo, da nam blagovolijo v bodoče zvesti ostati.

Osrednji odbor je priredil izlet k otvoritvi povečanega in prenovljenega Triglavkega Doma na Kredarici dne 8. septembra 1909. — Priredili smo tudi »Planinski ples«, ki je zopet tako lepo uspel, kakor prejšnji »Planinski plesi«.

Priredili smo nadalje ob občnem zboru, dne 17. aprila 1909, tudi razstavo slik društvnenih amaterskih fotografov. Razstavljeno je bilo mnogo lepih slik, nekatere so bile naravnost umetniške. Izmed razstavljenih si je odbor izbral več slik za naš »Planinski Vestnik«; doslej jih je bilo že več priobčenih, ostale še pridejo na vrsto.

Glede naših koč poročamo, da so bile dobro oskrbovane, kar so priznavali ne samo naši, temveč in še posebno tudi tuji turisti; tudi promet v kočah je bil preteklo leto zelo povoljen. V 7 kočah Osrednjega društva, ki so oskrbovane, je bilo to leto v spominskih knjigah vpisanih skupaj 4668 obiskovalcev.

Hvaležno omenjamo, da smo imeli preteklo leto v Vratih, ko je bil plaz Aljažev Dom porušil, na razpolago Dr. Šlajmerjevo vilo, v kateri smo planincem postregli in jim dali prenočišče. Za to velikodušno radodarnost se tudi na tem mestu najtoplejše zahvaljujemo dobrotniku Slovenskega Planinskega Društva, velenčenemu gospodu dr. Šlajmerju.

Dopisovali in pošiljali smo slike in podatke naših koč in krajev raznim strokovnim listom in zavodom ter dajali pojasnila in navodila. — Po našem odločnem zahtevku in po posredovanju naših poslancev smo dosegli, da so se v nekih novih oficielnih zemljevidih sprejela pravilna slovenska imena naših planin in da so se sprejele v nje tudi naprave našega delovanja. — Izdali smo tudi velik orientacijski zemljevid za Julijske Alpe, ki se bodo na velikih tablah namestili na vseh večjih in važnejših postajah Gorenjske železnice in v bolj frekventovanih letoviščih. Ta zemljevid nameravamo izdati tudi v manjši ročni obliki, da ga bo turist lahko s seboj vzel.

Konečno naj še pripomnimo, da smo naše glasilo »Planinski Vestnik« brezplačno pošiljali našim vodnikom, uredništvom raznih listov, vsem slovenskim turistovskim časopisom in drugim. Za to pa smo dobivali tudi mnogo listov v zameno.

S tem naj bo približno očitano naše delovanje v preteklem letu. Menimo, da to skromno poročilo zadostuje v dokaz, da je Osrednje društvo s skromnimi močmi mnogo storilo. Doseglo je še mnogo važnih uspehov, ki niso niti v našem glasilu, niti v današnjem poročilu, a se pojavljajo in kažejo v razvoju slovenske turisticke in v napredku tujskega prometa v naših krajih. Oba ta faktorja bosta gotovo tudi pomogla naši domovini v doglednem času do večje veljave, naše ljudstvo po planinskih krajinah pa sta in bosta tudi gmotno podprla.

Da je naše društvo zamoglo tekom enega leta realizovati toliko načrtov ter sploh moglo toliko delovati, je bilo treba vsestranske gmotne in druge podpore. Vsled tega izvršuje Osrednji odbor na današnjem zborovanju prijetno dolžnost, ko se vsem dobrotnikom, podpornikom, darovateljem, dejanskim sotrudnikom in sodelovalcem najpristrčneje zahvaljuje.

Imena cenjenih dobrotnikov smo itak priobčevali v našem glasilu, ne bomo jih danes ponavljali tudi zaradi tega ne, ker bi se nam lahko pripetila neljuba pomota, da bi koga nehote in nevede prezrli. Vsak pa naj bo prepričan, da ga ima naš odbor zapisanega v hvaležnem spominu.

Preidemo k delovanju naših podružnic. Ozirati se moremo le na tiste podružnice, ki so nam poročila za leto 1909 že poslale. Splošno pa moramo pripomniti, da so nekatere podružnice zelo delavne in da so na svojem mestu. Nekatere podružnice, ki nimajo pravega terêna za planinsko delovanje, se omejujejo na to, da vzdržujejo primerno število članov; so pa žalibog tudi take, ki imajo važen delokrog, a ga ne znajo ceniti, ali pa — recimo — nimajo dovolj zmisla ali pa dobre volje za naše delovanje. —

Občni zbor vzame to tajnikovo poročilo z odobravanjem na znanje in se izjavi za to, da podrobnih poročil o delovanju podružnic, ki so bila itak vsa že natisnjena v »Plan. Vestniku«, ni treba nanovo prečitati.

Potem povzame besedo blagajnik g. A. Šušteršič in poroča podrobno o denarnem gibanju in stanju »S. P. D.« Iz njegovega poročila posnamemo važnejše podatke:

Prejemki: Izmed teh n. pr.: članarina 5184·10 K, ustanovna 60 K, naročnina 240·52 K, prispevki za Aljažev Dom 12.340·08, prodaja društvenih zalog 527·10 K, IV. plan. ples 9378·55 K. Koče: a) Orožnova 885·47 K, b) Triglavka 3017·32 K, c) Aljažev Dom 2594·80 K, d) Kadičnikova 2389·14 K, e) Kamniška 1067·24 K, f) Bistriška 5085·29 K, g) Vodnikova 734·21 K, skupaj 15.773·47 K. Tekoči računi: a) C. kr. poštna hranilnica 9446·32 K, b) za stavbo Triglavskega in Aljaževega Doma 18.715·48 K, c) likvidni računi 14.301·98 K, d) najeta posojila 23.000 K. Skupaj 117.691·84 K. — Izdatki: Izmed teh na primer: uprava in Planinski Vestnik 7717·23 K, nakupi 1262·98 K, IV. plan. ples 6282·44 K, pota in markacije 1264·30 K, obresti 1300·27 K. Koče: I. Stavbe in inventar. a) Orožnova 6·80 K, b) Triglavka 15.915·70 K, c) Aljažev Dom 18.874·16 K, d) Kadičnikova 76·80 K, e) Kamniška 2019·36 K, f) Bistriška 2441·88 K, g) Vodnikova 909·50 K, h) Izkop temelja vrh Črne Prsti 27 K, skupaj 40.271·20 K. II. Oskrbovanje. a) Orožnova 598·88 K, b) Triglavka 1518·88 K, c) Aljažev Dom

1830·21 K, d) Kadilnikova 1538·24 K, e) Kamniška 700·66 K, f) Bistriška 4310·30 K, g) Vodnikova 623·08 K. Tekoči računi: a) C. kr. poštna hranilnica 10568·43 K, b) vrnjena posojila 7055·47 K, c) plačani računi 9995·80 K, d) za Triglavski in Aljažev Dom 18.679·05 K. Skupaj 117.691·84 K. **Denarni promet 233.499·22 K.** — Imetje tvorijo: pohištvo, zaloge, koče, posestva itd. Dolgovi: Hipotečna in menična posojila 41.078·86 K, neplačani računi 9509·44 K. Skupaj 50.588·30 K. — Proračun za leto 1910. Prejemki: Blagajnična gotovina 1772·24 K, v poštni hranilnici razpol. denar 1433·03 K, članarina 5500 K, prispevki podružnic 4500 K, darila in podpore 13.000 K, koče (čisti dohodek) 5000 K, V. plan. ples 3000 K. Skupaj 34.205·27. Izdatki: Neplačani računi 9509·44 K, obresti hipotečnih in meničnih posojil 1800 K, vrnjena menična posojila 10.000 K, pota in markacije 1500 K, Planinski Vestnik in uprava 7500 K, Aljažev Dom (stavbe) 16.000 K, razne priprave koč 2500 K. Skupaj 48.809·44 K. Primanjkljaj 14·604·17 K. — Pregled blagajniških poročil podružnic, kolikor so došla do občnega zbora: Kamniška podružnica: dohodki 1239 K, stroški 421·99 K, prebitek 817·01 K, dolgovi 13.964·10 K; Savinjska podružnica: dohodki 9112·23 K, stroški 8913·50 K, prebitek 198·73 K, dolgovi 17.291·90 K; Soška podružnica: dohodki 4636·66 K, stroški 1717·14 K, prebitek 2919·52 K, dolgovi 2000 K; Kranjska podružnica: dohodki 15.202·39 K, stroški 14.977·21 K, prebitek 225·18 K, dolgovi 4328·10 K; Koroška: dohodki 471·22 K, stroški 251·14 K, prebitek 220·08 K; Podravska podružnica: dohodki 8062·52 K, stroški 7526·21 K, prebitek 536·31 K, dolgovi 3900 K; Ajdovsko-Vipavska podružnica: dohodki 451·15 K, stroški 337·67 K, prebitek 113·48 K; Kranjskogorska podružnica: dohodki 1632·36 K, stroški 402·54 K, prebitek 1229·82 K; Cerkljanska podružnica: dohodki 1169·97 K, stroški 1064·22 K, prebitek 105·75 K, dolgovi 553·29 K; Idrijska podružnica: 445·81 K, stroški 387·59 K, prebitek 58·22 K, dolgovi 277·96 K; Litijska podružnica: dohodki 651·83 K, stroški 611·08 K, prebitek 40·75 K; Tržaška podružnica: dohodki 2140·54 K, stroški 1683·86 K, prebitek 456·68 K, dolgovi 600 K; Posavska podružnica: dohodki 303·10 K, stroški 252·38 K, prebitek 50·72 K, dolgovi 132·40; Selška podružnica: dohodki 361·42 K, stroški 60 K, prebitek 301·42 K. — (Zanimivo je primerjati te številke podružnic z ogromnimi svotami, s katerimi deluje Osrednje društvo.)

Računska pregledovalca, g. rač. svetnik Lindtner in J. Mejač sta našla račune v najlepšem redu; g. Mejač predlaga blagajniku absolutorij in zahvalo, kar se z odobravanjem sprejme. —

Nato se soglasno sprejmeta predloga blagajnika A. Šušteršiča: 1. Pri-spevek podružnic za »Planinski Vestnik« in za upravo se poviša za tekoče in za bodoča leta na 3 K. 2. Društveniki in člani njihovih rodbin plačajo v društvenih kočah polovično prenočnino in dobe pri jedilih 20% popusta, ako bivajo v višinskih kočah vsaj 3 dni, v dolinskih pa vsaj 5 dni. — Predlog dr. Kušarja glede skupnih rodbinskih izkaznic se prepušča odboru v presojo.

Ko so se naposled še izrekle razne želje, kje naj bi še S. P. D. zastavilo svoje delo, odbor pa je pokazal na slabo svoje gmotno stanje, je predsednik zaključil občni zbor.

Novi člani. — (Nove člane Osrednjega društva objavimo prihodnjič.) Ajdovsko Vipavske podružnice: Dr. Jenko Ljudevit, zdravnik, Šorli Tomo, notarski kandidat, oba v Ajdovščini.

Cerkljanske podružnice: gg. Bevk Janez, vseučiliščnik, Carli Janez, davčni sluga, Kaučič Franc, gostilničar, Kopečvar Lorenc, finančni respicijent, Obid Pavel, gostilničar, vsi v Cerknem.

Kamniške podružnice: gg. Bergant Lovrenc, posest. in gostilničar, Repar Josip, železniški postajenačelnik, Osenar Ivan, gostilničar in posestnik vsi v Kamniku.

Koroške podružnice: gg. Vanti Vekoslav, bogoslovec, Vastel Franjo, bogoslovec, oba v Celovcu.

Kranjske podružnice: gg. Bajuk Marko, gimn. profesor, Beranič Davorin, gimn. profesor, oba v Kranju.

Kranjskogorske podružnice: Špicar Rado, hran. uradnik, Špicar Marica, oba na Jesenicah.

Litijske podružnice: č. g. Knižek Feliks, župnik na Sv. Gori; g. Knez Josip, posestnik in trgovec v Št. Jurju.

Pazinske podružnice: Brinšek Stanislav, c. kr. geometer, Ladavac Šime, hotelir Nar. Doma, oba v Pazinu; Černe Maks, c. kr. drž. odvjt., Rovinj; Hambammer Ana, c. kr. upr. pošte, Ribarič Mila, obe v Lupoglavi; Runko Ivan, učitelj, Boljun.

Podravske podružnice: g. Florjančič Jožef, župnik, Št. Martin na Pohorju.

Savinjske podružnice: g. Anton Mirnik, c. kr. poštni nadoficijal v Celju.

Soške podružnice: Fišer Fran, restavrater v Sv. Luciji; dr. Fabris pl. Feliks, c. kr. notar, dr. Andrejčič, c. kr. sodnik, oba v Tolminu; Podgornik Mirko, učitelj v Čadrgu.

Tržaške podružnice: gg. Bratoš Fran, šolski vodja, Trebče; Turino Stjepan, trgovec, dr. Jos. Ferfolja, odv. kand., oba v Trstu; Martelanc Angelj, tovarnar; Žagar Fran, trgovec, oba v Barkovljah.

Izstopivši člani. — Iz Pazinske podružnice: Opošič Anton.

Iz Soške podružnice: gg. Debevc Fani, Gabršček Julka, Hmelak Pavla, Huber Domicijan, Ivančič Josip, Kalin Josip, Oblesčak Rudolf, Stergar Franc, Štrekelj Andrej, Šubic Albert.

Od uredništva. — Današnja številka ima zopet pol pole priloge. Kljub temu nismo mogli uvrstiti toliko gradiva, da bi ustregli čakajočim sotrudnikom. Prosimo potrpljenja!

Vsebina: — Janko Mlakar: Po visokih Alpah in nizki Lombardiji. (Str. 117.) — Jakob Zupančič: Planinec — prijatelj rožic. (Str. 119.) — Dr. H. Tuma: Nekoliko morfologije in terminologije za alpiniste. (Str. 127.) — Slovo: Vojvodina Koroška. (Str. 129.), Julijske Alpe, Plitvička Jezera i njihova okolica. (Str. 133.) — Naše slike: Megleno morje — pogled s Triglava, V pogorju Košutine. (Str. 133.) — Obzor: Bistriška Koča, Vožnja v Kamniško Bistrico, Vozni red. (Str. 133.) — Društveni vestnik: Darila, Koroška podružnica, Dijaške izkaznice, Otvoritev koč. (Str. 134.), Občni zbor Osrednjega društva S. P. D. (Str. 135.), Novi člani. Izstopivši člani, (Str. 139.) Od uredništva. (Str. 140.)